

ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นการฝึกทักษะ
ปฏิบัติ เรื่อง การปั้นลวดลายไทยวิชา
ทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

EFFECTS OF THIRD LEVEL STUDENTS'
LEARNING THROUGH VIDEOTAPE
INSTRUCTION IN SKILL ON "THAI
STUCCO DECORATION" VISUAL ARTS
SUBJECT IN ARTS SUBSTANCE

* ¹ ประสิทธิ์ เอมทิม

² อาจารย์ ดร.นฤมล ศิระวงษ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญสง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การปั้นลวดลายไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการปั้นลวดลายไทยระหว่างการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติกับการเรียนตามแผน การจัดการเรียนรู้ของครู 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง การปั้นลวดลายไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1) จำนวน 70 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ เรื่อง การปั้นลวดลายไทย แบบประเมินทักษะปฏิบัติ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ เรื่อง การปั้นลวดลายไทย แผนการจัดการเรียนรู้ของครู และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ เรื่องการปั้นลวดลายไทย สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ t-test

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการวิจัย 1) ได้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติเรื่องการปั้นลวดลายไทยที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมากและมีคุณภาพด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับดีและมีประสิทธิภาพ 86.23/87.33 2) นักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั้นลวดลายไทยกับการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีผลทักษะปฏิบัติการปั้นลวดลายไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั้นลวดลายไทย

Abstract

The purpose of this research were to 1) develop instructional video-tape on Thai Stucco Decoration. 2) compare the students' skill on Thai Stucco Decoration between learning through instructional video-tape and traditional teaching. 3) study students' satisfaction from learning through the instructional video-tape. The samples were 70 Mathayom Suksa 1 students of Dusitaram. They were divided into two groups : 35 students for an experimental group and 35 students for a control group. The data was analyzed to determine statistical values by using mean (\bar{x}), standard Deviation (S.D.) and independent samples t-test.

The results revealed that the developed instructional video-tape had an excellent quality as evaluated by content experts and a good quality as evaluated by educational technology experts, and had its efficiency of 86.23/87.33. The students' learning achievement learning through the instructional video-tape was higher than traditional teaching at .05 level of significant difference. Also, the students were very satisfied with learning through the instructional video-tape.

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การพัฒนาทางการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็วจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง เป็น 8.5 ปี ในปี 2548 แต่ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และต่ำกว่าประเทศในแถบเอเชียที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 10 - 12 ปี อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับ การเข้าเรียนระดับมัธยมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71.2 ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.3 แต่คุณภาพการเรียนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอด รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ คนไทยได้รับโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควรร้อยละ 22 ของหมู่บ้านทั่วประเทศมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมีมากขึ้น คนไทยมีคอมพิวเตอร์ใช้ 57 เครื่องต่อประชากรพันคน แต่ต่ำกว่าอเมริกาที่มีอัตรา 763 เครื่องต่อประชากรพันคน การเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 116.7 คนต่อประชากรพันคน แต่ยังคงต่ำกว่า 6 เท่าเมื่อเทียบกับประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งเข้าถึงเครือข่ายสูงที่สุดในโลก ขณะที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถในการอ่านเขียนและคำนวณในเบื้องต้นที่นำไปสู่การคิดเป็นทำเป็น เพียงร้อยละ 60 ของประชากร (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 - 2554 : 95)

เพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทันแนวทาง การพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัยเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในขณะที่เดียวกันมุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาพที่ดีควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่าง

สันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต โดย มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน และเร่งผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้

ระบบการสอน (Instructional System) เป็นระบบย่อยที่สำคัญระบบหนึ่งของระบบการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญๆ คือจุดมุ่งหมาย ครู วิธีการสอน สื่อการสอน และนักเรียน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสำคัญเท่าเทียมกันและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจะให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (ลัดดา สุขปรกติ. 2523 : 11) ในระบบการสื่อสารการสอนมีความจำเป็นมากในการที่จะให้การสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการสื่อสารมีลักษณะพิเศษ ซึ่งสามารถทำให้เกิดประสบการณ์ (Experience) ในการรับรู้ที่มีความหมาย (Meaningful) (วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไทยเพชร. 2522 : 217)

การออกแบบการสอน (Instruction Design) สื่อที่จะใช้ถูกกำหนดโดยวัตถุประสงค์เนื้อหา และวิธีการสอน การใช้สื่อไม่ใช่เพื่อเสริมหรือสนับสนุนการสอน แต่เป็นวัตถุดิบ (Input) ของกระบวนการสอน (Kemp. 1975 : 7) สื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจ สามารถเพิ่มความเป็นรูปธรรมและความเป็นจริงต่อการรับรู้ สามารถนำเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลเข้ามาเป็นห้องเรียนได้ สื่อการสอนจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด มองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราว หรือสิ่งที่จะเรียนได้ถูกต้องและสามารถจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้นาน ทำให้การสอนเป็นที่น่าสนใจ นักเรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ง่าย เข้าใจได้รวดเร็ว ถูกต้อง (วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไทยเพชร. 2522 : 218) นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาครูไม่มีทักษะการสอนที่ดี ขาดความรู้และความรอบรู้ที่เหมาะสม นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป รวมทั้งนักเรียนมีความสามารถที่แตกต่างกันด้วย (ไพโรจน์ ติรณธนากุล และนิพนธ์ สุขปรกติ. 2528 : 1 - 3; สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2528 : 49)

ทักษะ (Skill) เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการแสดงออกได้ต่อเนื่องกันหรือประสานสัมพันธ์กันในอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายหรือความคิดที่ได้ตอบสนองต่อปัญหา อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง จนเป็นนิสัยหรือเป็นแบบอัตโนมัติ เช่น คนพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว แสดงถึงการมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ เสมียนที่พิมพ์ได้ถูกต้องและรวดเร็ว แสดงถึงการมีทักษะในการใช้มือ (กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์. 2523 : 270)

อธิบายได้ว่า ปฏิบัติการอย่างมีทักษะ จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของกระบวนการรับรู้ และกลไกการทำงานของกล้ามเนื้อ ในการปฏิบัติการใดๆ ก็ตาม เราจะกล่าวว่าผู้ปฏิบัติมีทักษะหรือไม่ มากน้อยเพียงใดต้องพิจารณาที่การกระทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งเกิดได้จากเกณฑ์ 4 ประการ คือ ความเร็ว (Speed) ความแม่นยำ (Accuracy) การประหยัด (Form) ความคล่องตัว (Adaptability) กล่าวคือผู้มีทักษะย่อมสามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาอันจำกัด มีความแม่นยำในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ไม่ขาดเขินผิดพลาด ใช้พลังงานหรือความพยายามน้อยที่สุดและสามารถปฏิบัติการได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป ตัวอย่างเช่น คนที่มีทักษะในการพูดภาษาอังกฤษ พูดคล่อง ถูกต้อง ล้วนไพเราะดี ลีลา นุ่มนวล หรือคนแจวเรือพายมือเท้า โยกตัวสัมพันธ์กัน ตาดูข้างหน้า (ภุชญา ศักดิ์ศรี. 2530 : 310)

ปัจจุบันการสอนเพื่อให้เกิดทักษะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องหลายวิชา เช่น วิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ศิลปะประดิษฐ์ และการงานอาชีพ เป็นต้น (มาลินี จุฑะรพ. 2539 : 129)

ในทางปฏิบัติรายงานการวิจัยหลายฉบับ ซึ่งค้นพบว่าการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนคิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการประเมินคุณภาพนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ทำคะแนนได้ไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม แสดงว่านักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งพบว่าครูส่วนใหญ่ยังมิได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสอนให้สอดคล้องกับ

หลักสูตร ดังกล่าว ครูจะใช้วิธีสอนแบบอธิบาย หรือบอกให้นักเรียนจดตาม นักเรียนจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้คิดและปฏิบัติจริงและขาดการฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (มาลินี จุฑะรพ. 2539 : 129)

โทรทัศน์ถือเป็นสื่อการสอนที่ตอบสนองปัญหาทางการศึกษาได้อย่างสำคัญยิ่ง เพราะช่วยทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2528 : 158) และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางไม่แพ้การสอนวิธีอื่น (สุรชัย ลิกขาบัณฑิต. 2548 : 2) รวมทั้งโทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่ใช้สอนหลักความคิดรวบยอดที่ดีที่สุด (พินิต วัฒนโธ. 2520 : 11) อีกทั้งยังสามารถจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะเวลาออกไปได้ (วสันต์ อติศัพท์. 2533 : 13 - 14) รวมทั้งโทรทัศน์ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเรามากในปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์แก่เราทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ทั้งความบันเทิงและความรู้แก่ผู้ชมที่บ้าน สื่อวิทยุจัดได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย ซึ่งได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุ โทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์ (วิทยาธร ท่อแก้ว. 2525 : 1) เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีพัฒนาการทางด้านเทคนิค ทำให้มีกำลังสูงชันเรื่อยๆ มีรัศมีการส่งที่สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างไกลขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับเครื่องรับโทรทัศน์มีราคา ไม่สูงมากนัก ทำให้ประชาชนนิยมซื้อหาสาระประโยชน์ในด้านข่าวสาร ความบันเทิง และการสื่อสารจากรายการโทรทัศน์มากขึ้น อีกทั้งข้อสนับสนุนที่ว่า การรับรู้ของคนเราเกิดจากการเห็น 75% การได้ยิน 13% การสัมผัส 6% กลิ่น 3% และรส 3% (Dale. 1956 : 234) ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อการศึกษาที่ให้ผลงานทางการรับรู้สูง เพราะรูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์นั้นมีทั้งการเห็นและการฟัง รวมกันแล้วทำให้เกิดการรับรู้ถึง 88% ของประสาทสัมผัส การรับรู้ของมนุษย์และสิ่งที่จะช่วยให้รายการโทรทัศน์น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมก็คือรูปแบบและสาระในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งอาจมีทั้งรายการเสียง รวมทั้งอักษรประกอบ ด้วยก็ได้ (วิจิตร ภักดีรัตน์. 2523 : 284)

การนำสื่อการสอนเข้ามาใช้ในการแสดงขั้นตอนการปฏิบัติแทนการสาธิตของผู้สอนจะช่วยให้นักเรียนเห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง สื่อที่เหมาะสมกับการสาธิตการปฏิบัติการทางทักษะนั้น ชม ภูมิภาค (2526 : 85) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนที่จะเป็นแบบอย่างของการสอนทักษะได้ดี ก็คือ ภาพยนตร์และเทปวีดิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับ สันทัด ภีบาลสุข (2527 : 24) ที่กล่าวว่า เทปวีดิทัศน์ช่วยในการสาธิตอย่างได้ผล สามารถนำเอาเฉพาะจุดที่ต้องการมาให้ ศึกษารายละเอียดได้ ทำให้เห็นถึงสิ่งที่ควรเห็นและจำกัดความ ผิดพลาดในการสาธิตได้โดยการถ่ายทำเทปวีดิทัศน์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องไพโรจน์ ตีรณธนากุล และนิพนธ์ สุขปรีดี (2528 : 3) ที่กล่าวว่า วีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงเพราะให้ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน สามารถหยุดภาพนิ่งบางจุด ดูซ้ำหรือดูซ้ำได้ โดยไม่ต้องทำให้เนื้อเรื่องเสียไป วีดิทัศน์จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมด้วยภาพและเสียงที่สมจริง สามารถให้ความรู้ได้ทุกรูปแบบ

นอกจากนี้วีดิทัศน์ยังช่วยแก้ปัญหาครูไม่มีทักษะที่ขาดความรู้และความรอบรู้ที่เหมาะสม นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน (ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และนิพนธ์ สุขปรีดี. 2528 : 1 - 3) และวีดิทัศน์เป็นที่ยอมรับแล้วว่าสามารถสอนเนื้อหาที่เป็นหลักการ ความคิดรวบยอด และกฎเกณฑ์ต่างๆ (พินิต วัฒนโธ. 2524 : 11) ตลอดจนเป็นสื่อที่ให้ผลทางการรับรู้สูงมากอีกด้วย

ลายไทย คือ รูปแบบอันประกอบด้วยเส้นเขียนหรือแกะสลักโดยมีความงดงามเป็นที่นิยม นับเป็นแบบอย่างของศิลปะประจำชาติไทย และมีมติตั้งกันว่าเกิดจากรูปแบบของธรรมชาตินำมาประดิษฐ์ให้อยู่ในรูปทรง และเส้นอ่อนช้อยที่ประกอบเป็นลวดลายที่เห็นว่างดงาม ซึ่งช่างในสมัยโบราณรังสรรค์ออกมาอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนัง ลายรดน้ำ ลายก้ามระ ลาย บันปวนสด ฯลฯ (ปฏิพัทธ์ ดาระดาษ. 2539 : 11)

ลวดลายไทยในงานปั้นมีมากตั้งแต่สมัยทวารวดี ซึ่งลวดลายไทยในแต่ละสมัยนั้นมีความ ซับซ้อนแตกต่างกันไปในแต่ละสมัย แต่ที่ฟูเฟื่องมากที่สุดน่าจะเป็นในสมัยของอยุธยาตอนปลาย ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นตู้พระธรรมวัดเชิงหวายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

ส่วนในรูปแบบของประติมากรรมนั้นได้ปรากฏอยู่ทั่วไป แต่ที่ปรากฏเห็นเป็นฝีมือชั้นครู นั้นปรากฏอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี วัดเขานันได้อิฐตั้งอยู่ในส่วนของหน้าบันโบสถ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ว่ามีความสวยงามโดยการสร้างสรรค์โดยการปั้นปูนสดและอีกหนึ่งคือ วดนางพญาในจังหวัดสุโขทัย

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ กิจกรรมการเรียนรู้การปั้นรูปปั้น ในระยะที่ผ่านมายังประสบปัญหาหลายประการ ดังที่อาจารย์สอนวิชาทัศนศิลป์สาระการเรียนรู้ศิลปะโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามกล่าวว่า ยังขาดบุคลากรโดยตรงที่ทำการสอนวิชาปั้นรูปโดยเฉพาะ เพราะเป็นวิชาที่นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจในหลักการ อีกประการหนึ่งคือเรื่องความพร้อมของสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่พร้อม (2550 : สัมภาษณ์)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็น ต้องนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและลดปัญหาในด้านต่างๆ ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะการใช้บทเรียน วิดีทัศน์ Lockhart กล่าวว่า ภาพยนตร์มีคุณค่าอย่างยิ่งในขั้นแรกของการเรียนและขั้นสุดท้ายของการเรียน เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะในระดับหนึ่งแล้ว ก็อาจจะหันมาพิจารณารายละเอียดจากภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่ง (Lockhart. 1966)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีทักษะการปฏิบัติมาเป็นแบบแผนในการสร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เช่น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 88 - 89) ได้เสนอวิธีการสอนให้เกิดทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท อิศรปริดา (2523 : 174) รวมทั้งทฤษฎีลำดับขั้นการเกิดทักษะของ De Cecco (1968 : 309 - 319)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำบทเรียนวีดิทัศน์มาใช้ในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ เรื่อง การปั้นลวดลายไทยของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม กรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ เรื่องการปั้นลวดลายไทย วิชาทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการปั้นลวดลายไทย ระหว่างการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติกับการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกทักษะปฏิบัติเรื่องการปั้นลวดลายไทย วิชาทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ทักษะปฏิบัติการปั้นลวดลายไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ เรื่อง การปั้นลวดลายไทยวิชาทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะกับการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของครูไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการและผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยแบ่งเป็นการทดลองเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพและทดลองเพื่อเปรียบเทียบ ตัวแปรและหาความพึงพอใจของผู้เรียนในครั้งนี้มีกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ

1. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการปั้นลวดลายไทยสำหรับนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1)

การออกแบบและพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการถ่ายทำบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการปั้นลวดลายไทยจากเอกสาร ตำรา และข้อมูลต่างๆ จากแหล่งอื่นๆ

1.1 ตรวจสอบคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั้นลวดลายไทย

ผู้วิจัยนำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั้นลวดลายไทยไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการปั้น ลวดลายไทย ด้านเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ย 5.00 ด้านเทคนิคการผลิตบทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าเฉลี่ย 4.41

1.2 การหาประสิทธิภาพบทเรียนวีดิทัศน์

เรื่อง การปั่นลวดลายไทยสำหรับนักเรียนชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1)

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั่นลวดลายไทยไปดำเนินการทดลอง 3 ขั้นตอน คือทดลองกับผู้เรียน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียนวีดิทัศน์และนำมาแก้ไขปรับปรุงทดลองกับกลุ่มผู้เรียน 15 คน เพื่อหาแนวโน้มบทเรียนวีดิทัศน์และทดลองกับกลุ่มผู้เรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั่นลวดลายไทย โดยบทเรียนวีดิทัศน์ มีประสิทธิภาพ 88.85/90.65

2. ทดลองเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการปั่นลวดลายไทยระหว่างการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติกับการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการทดลองพบว่าทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติเรื่องการปั่นลวดลายไทย วิชาทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นที่ 3 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก

ตารางการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติหลังการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์กับการจัดการเรียนรู้ของครู

เรื่อง	กลุ่ม	N	\bar{X}	S	df	t
เรื่องที่ 1	ทดลอง	35	4.66	0.48	67.88	0.73
	ควบคุม	35	4.57	0.50		
เรื่องที่ 2	ทดลอง	35	4.57	0.70	67.69	1.65*
	ควบคุม	35	4.29	0.75		
เรื่องที่ 3	ทดลอง	35	4.71	0.46	58.89	0.81
	ควบคุม	35	4.60	0.70		
รวม	ทดลอง	35	13.94	0.92	66.79	2.36*
	ควบคุม	35	13.46	0.80		

ผลการวิจัย

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนารายการวีดิทัศน์ เรื่อง การปั่นลวดลายไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผลการศึกษาพบว่ารายการวีดิทัศน์ดังกล่าวมีคุณภาพด้านเนื้อหา และด้านการผลิตรายการอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยได้ดำเนินการศึกษาเนื้อหาขั้นตอนการสอนทักษะการปั่นลวดลายไทย จากเอกสารตำราและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการปั่นลวดลายไทยและนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดความคิดรวบยอดและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเนื้อหาที่ได้มาเขียนเป็นบทวีดิทัศน์ แล้วนำบทวีดิทัศน์ที่ได้ไปให้อาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำมาปรับปรุงแก้ไข บทวีดิทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นรายการวีดิทัศน์ แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อประเมินคุณภาพ และนำมาปรับปรุงแก้ไขจากนั้นนำรายการวีดิทัศน์ที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Borg & Gall, 1989 : 784 - 785) จึงทำให้ได้รายการวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากการทดลองพบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีความพึงพอใจในระดับดีกับการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติทักษะการปั่นลวดลายไทยจากบทเรียนวีดิทัศน์ ซึ่งมีการนำเสนอการสาธิตวิธีการปั่นลวดลาย ไทยและให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน มีการจับภาพในระยะใกล้ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและภาพกราฟิก เพื่อให้นักเรียนเห็นรายละเอียดได้อย่างชัดเจน นักเรียนสามารถหยุดภาพนิ่ง ดู

ภาพซ้ำ ดูซ้ำ หรือทบทวนบทเรียนได้อย่างอิสระและไม่จำกัดเวลา สามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ชม ภูมิภาค (2526 : 85) ที่กล่าวว่าสื่อการสอนที่เป็นแบบอย่างของการสอนทักษะได้ดี คือ สื่อวีดิทัศน์

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั่นลวดลายไทย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพทาย บุญประคอง (2540 : บทคัดย่อ) ได้นำวีดิทัศน์ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติโดยได้ศึกษาการสร้างบทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอนวิชาดนตรี เรื่อง การฝึกปฏิบัติเป่าขลุ่ยไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนเทปโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมพร น้อยสุวรรณ (2540 : 48) ที่ได้ศึกษา ผลการใช้วีดิทัศน์แบบโปรแกรมกิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ารายการวีดิทัศน์ แบบโปรแกรมกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเกียรติ วรรณเฉลิม (2542 : 40) ซึ่งศึกษาผลการใช้รายการวีดิทัศน์เพื่อฝึกทักษะนาฏศิลป์โขนเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 พบว่า รายการวีดิทัศน์เพื่อฝึกทักษะนาฏศิลป์โขนเบื้องต้น มีประสิทธิภาพ 91/96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 90/90 และนักเรียนที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ บังอร สุวรรณศรี (2542 : 51) ที่ได้สร้างเทปวีดิทัศน์ประกอบการสอนวิชาดนตรี เรื่อง การฝึกปฏิบัติตีฆ้องวงใหญ่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน ราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าค่าประสิทธิภาพของบทเรียน เทปวีดิทัศน์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และสอดคล้องกับ เบอร์ค (Burke. 1971 : XII) ที่ได้ทำการทดลองและสังเกตการณ์การเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์พบว่า คุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์

ดีกว่าการสอนปกติ และสอดคล้องกับ ฮิลเลียด (Hilliard. 1978 : 4 - 6) ที่วิจัยเรื่องการแพร่ภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ : โทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอน พบว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลสำคัญเป็นอย่างมากเป็นการให้การศึกษาแก่สังคมเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ช่วยให้การขยายตัวทางวัฒนธรรมและเป็นโรงเรียนที่ไม่มีขีดจำกัด เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสอดคล้องกับกุสตาฟสัน (Gustavsson. 1982 : 59 - 62) ที่ได้ทดลองสอนโดยใช้โทรทัศน์ ในโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศสวีเดน Sodertalje Vocational School) ผลการทดลองปรากฏว่า โทรทัศน์เป็นนิมิตใหม่ของการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สามารถแสดงเทคนิคต่างๆ ได้อย่างชัดเจน นักเรียนมีความสนใจ และประหยัดเวลาในการสอน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับรู้ให้แก่นักเรียนถึง 25-30% และช่วยให้ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องการปั่นลวดลายไทยไปใช้ในโรงเรียนที่ขาดแคลนครูผู้สอนในสาขานี้
2. ควรมีการนำบทเรียนวีดิทัศน์มาเข้าร่วมกับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น การศึกษาจากของจริง การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
3. ควรสนับสนุนให้มีการใช้สื่อวีดิทัศน์สำหรับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น เพราะวีดิทัศน์มีทั้งภาพและเสียงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและสามารถจดจำบทเรียน ได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์สำหรับการสอนการปั่นลวดลายไทยขั้นสูงๆ ขึ้นไป
2. ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์สำหรับการเรียนการสอนวิชาศิลปะ สาขาอื่นๆ เช่น จิตรกรรม หัตถศิลป์ เป็นต้น
3. ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์สำหรับการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติสาขาอื่นๆ เช่น ดนตรี คหกรรม พลศึกษา ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. (2536). **เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- ชิน คล้ายปาน. (2528). **เทคนิคการผลิตรายการเทปโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการกลุ่มโสตทัศนศึกษา
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **การศึกษาการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปฏิพัทธ์ ดาระดาษ. (2539). **ลวดลายไทย เล่ม 2**. กรุงเทพฯ.
- ปราวีนันท์ คูหาวิชานันท์. (2549). **การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ฝึกทักษะปฏิบัติ เรื่อง งานร้อยมาลัย
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผุสดี อัครชัยสุวิกรม. (2537). **การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชางานผ้าและการตัดเย็บ 1
หมวดวิชาคหกรรมศาสตร์ ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดสระบุรี**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เมธี เจริญสุข. (2538). **การพัฒนารายการวีดิทัศน์โดยใช้ชุดถ่ายทำแบบกล้องเดี่ยวแบบเบ็ดเสร็จ**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2541). **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และอนันต์ชนา อังกินันท์. (2521). **วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). **การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต; และเสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. (2535). **ศัพท์เทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ดวงกลม จำกัด.
- Bruan, et.al. (1993). Television system for displaying multiple views of a remote location. February.
- Burke, Richard C. (1971). *Instructional Television*. Indiana : Indiana University Press.
- Dale, Edgar. (1969). *Audio Visual Methods in Teaching*. 3rd ed., New York : The Dryden Press.
- De Cecco, J.P. (1968). *The Psychology of Learning and Instruction : Educational Psychology*. Englewood Cliffs,
N.J. : Prentice-Hall, Inc.